

Revisionsrapport

Granskning av årsredovisning 2018

Tierps kommun

Peter Alm
Auktoriserad revisor
Certifierad kommunal
revisor

Fredrik Birkeland
Jesper Häggman
Tua Lennartsson

April 2019

pwc

Innehållsförteckning

Sammanfattning	2
1. Inledning	5
1.1. Syfte och revisionsfrågor	5
1.2. Revisionskriterier	6
2. Granskningsresultat	7
2.1. Verksamhetens utfall, finansiering och ekonomiska ställning	7
2.1.1. Iakttagelser	7
2.1.2. Revisionell bedömning	8
2.2. God ekonomisk hushållning	9
2.2.1. Iakttagelser	9
2.2.2. Revisionell bedömning	10
2.3. Nämndernas redovisning av sitt uppdrag (ansvarsutövande)	10
2.3.1. Revisionell bedömning	13
2.4. Rättvisande räkenskaper	13
2.4.1. Iakttagelser	13
2.4.2. Revisionell bedömning	16

Sammanfattning

PwC har på uppdrag av kommunens förtroendevalda revisorer granskat kommunens årsredovisning för 2018. Uppdraget är en obligatorisk del av revisionsplanen för år 2018.

Syftet med granskningen är att ge kommunens revisorer ett underlag för sin bedömning av om årsredovisningen är upprättad i enlighet med lagens krav och god redovisningssed samt om resultatet är förenligt med de mål fullmäktige beslutat. Med utgångspunkt från ställda revisionsfrågor lämnas följande sammanfattande revisionella bedömning:

- **Lämnar årsredovisningen upplysning om verksamhetens utfall, verksamhetens finansiering och ekonomiska ställning?**

Vi bedömer att årsredovisningen i allt väsentligt redogör för utfallet av verksamheten, verksamhetens finansiering och den ekonomiska ställningen. Kommunen lever dock inte upp till kommunallagens krav på en ekonomi i balans och kommunen har ett underskott i balanskravsutredningen på -33,3 mnkr. I årsredovisningen anges att en jämförelsestörande post på 10,1 mnkr avseende pensionsavsättning till politiker ska räknas bort från resultatet som ska återställas. Resultat att återställa uppgår efter denna justering till -23,2 mnkr. Av kommunallagen framgår att fullmäktiga kan besluta om att inte återställa ett underskott om det finns synnerliga skäl. Vi bedömer att den jämförelsestörande post som kommunen åberopar inte faller inom ramen för synnerliga skäl. RKR (Rådet för kommunal redovisning) har tolkat synnerliga skäl som exempelvis åtgärder kommunen genomfört i syfte att få lägre kostnader kommande år, t.ex. kostnader för omstrukturering.

En betydande del av kommunens tillgångar och verksamhet finns i de helägda dotterbolagen. I förvaltningsberättelsen finns en redogörelse per bolag om vilken verksamhet som bedrivits under 2018. I slutet av årsredovisningen finns en tabell med måte- och nyckeltal för bolagen. I förvaltningsberättelsens övriga delar saknas uppgift om den samlade koncernens verksamhet. Av RKR:s rekommendation 8.2 Sammanställd redovisning framgår att den gemensamma förvaltningsberättelsen ska innehålla en översikt över utvecklingen av kommunens samlade verksamhet, d.v.s. inkl. bolagen. Detta saknas till stora delar i förvaltningsberättelsen i årsredovisningen för Tierps kommun. Ett exempel på detta är den finansiella analysen som endast omfattar kommunen. En helt annan bild av resultat- och ställning skulle erhållas om kommunkoncernen togs med i analysen. T.ex. har soliditeten sjunkit från 20,6% till 18,0 %, jämfört med kommunens soliditet på 40%. Till skillnad från kommunen har de långfristiga skulderna ökat med 188 mkr.

Förvaltningsberättelsen i övrigt innehåller i huvudsak den information som ska ingå enligt lag om kommunal redovisning och god redovisningssed. Avvikelse mot lag och god sed sker avseende komponentredovisning.

- **Är årsredovisningens resultat förenligt med de mål fullmäktige beslutat avseende god ekonomisk hushållning?**

Vi bedömer att årets resultat delvis är förenligt med fullmäktiges mål för god ekonomisk hushållning i det finansiella perspektivet. Två av de tre finansiella målen för 2018 är upp-

fyllda.

Vi bedömer att redovisningen av måluppfyllelsen av verksamhetsmålen fortfarande ger kommunfullmäktige begränsade möjligheter att bedöma måluppfyllelsen då kommunstyrelsen inte ger en samlad bedömning av måluppfyllelsen i årsredovisningen. Vad gäller det övergripande inriktningsmålet och de kommungemensamma målen för 2017-2019 så visar redovisningen på en överlag positiv utveckling, för verksamhetsmålen är måluppfyllelsen sämre.

- **Är räkenskaperna i allt väsentligt rättvisande?**

Vi bedömer, förutom de möjliga effekterna av de förhållanden som beskrivs nedan om komponentuppdelning och deponier, att räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande samt är upprättade enligt god redovisningssed. Vi noterar dock följande:

- Från och med 2014 finns ett specifikt krav på komponentavskrivning av kommunens materiella anläggningstillgångar (RKR 11.4). I avsnittet redovisningsprinciper anges att anläggningar investerade från och med 2015, som består av flera komponenter med olika nyttjandeperioder delas upp och skrivs av för sig. Vidare anges att komponentavskrivning ännu inte tillämpas på byggnader investerade före 2015, vilket uppges bero på att den bedömda arbetsinsatsen för att göra detta bedöms överstiga nyttan då skillnaden för kostnader beräknas bli små. Någon beräkning av resultateffekten av att komponentavskrivning inte görs framgår inte av årsredovisningen, vilket vi anser vara otillräckligt i förhållande till god redovisningssed. Vi kan utifrån granskningen inte bedöma storleken på felet, men vi noterar att det är en avvikelse från RKR 11.4.
- *Avsättning för återställande av deponier* uppgår till 7,5 mnkr. Avsättning görs utifrån de överskott som redovisas i verksamheten och beräkningen har inte nuvärdesberäknats. Enligt RKR:s rekommendation 10.2 avsättningar och ansvarsförbindelser framgår att en avsättning ska göras med det belopp som är den bästa uppskattningen av det som krävs för att reglera den befintliga förpliktelsen på balansdagen. Där effekt av när i tiden betalning sker är väsentlig, ska avsättningen utgöras av nuvärdet av de utbetalningar som förväntas krävas för att reglera förpliktelsen.
- *Exploateringsverksamhet*, kommunen har under 2018 exploaterat tomtmark och balansposten uppgår till 13,5 mnkr. Det finns inga dokumenterade riktlinjer eller rutiner för redovisning och matchning av intäkter och kostnader för denna verksamhet. Vi kan utifrån granskningen inte bedöma om redovisningen är korrekt men bedömer att resultatfelet inte bör vara materiellt. Vi har dock kunnat stämma av större projekt mot exploateringsverksamheten.
- Kundfordringar innehåller förfallna fordringar överstigande 6 månader. Ingen reservering för kundförluster har gjorts.
- Den sammanställda redovisningen utgörs av Tierps kommun med dotterbolag. För två av dotterbolagen, Tierps Fjärrvärme AB och Tierps Energi & Miljö AB, saknas reviderade årsredovisningar. Konsolideringen har baserats på preliminära resultat och balansräkningar. Dock bör det inte bli några väsentliga förändringar i dessa

---

enligt huvudansvarig revisor. Vi rekommenderar att rutiner för styrning och uppföljning av rapportering från dotterbolagen ses över samt att överenskomna tidplaner följs.

1. Inledning

I lag om kommunal redovisning regleras externredovisningen för kommuner och landsting. I lagen finns bestämmelser om årsredovisningen. Vidare regleras den kommunala redovisningen av uttalanden från Rådet för kommunal redovisning och i tillämpliga delar av Redovisningsrådet och Bokföringsnämndens normering.

Revisionsobjekt är kommunstyrelsen som enligt kommunallagen är ansvarig för årsredovisningens upprättande.

1.1. Syfte och revisionsfrågor

Revisorerna har bland annat till uppgift att pröva om räkenskaperna är rättvisande. Inom ramen för denna uppgift bedöms om årsredovisningen är upprättad i enlighet med lag om kommunal redovisning. Vidare ska revisorerna enligt kommunallagen (12:2) avge en skriftlig bedömning av om resultatet enligt årsredovisningen är förenligt med de mål fullmäktige beslutat om. Bedömningen ska biläggas årsbokslutet. Detta sker inom ramen för upprättandet av revisionsberättelsen.

Granskningen, som sker utifrån ett väsentlighets- och riskperspektiv, ska besvara följande revisionsfrågor:

- Lämnar årsredovisningen upplysning om verksamhetens utfall, verksamhetens finansiering och ekonomiska ställning?
- Är årsredovisningens resultat förenligt med de mål fullmäktige beslutat avseende god ekonomisk hushållning?
- Är räkenskaperna i allt väsentligt rättvisande?

Granskningen av årsredovisningen omfattar:

- förvaltningsberättelse (inkl. drift- och investeringsredovisning)
- resultaträkning
- kassaflödesanalys
- balansräkning
- sammanställd redovisning

Bilagor och specifikationer till årsredovisningens olika delar har granskats.

Granskning av resultatsammanställning för VA-verksamheten och renhållningsverksamheten omfattas inte av denna granskning.

Nämndernas redovisning av sitt uppdrag har inte granskats inom ramen för årsredovisningen utan ingår istället i granskningen av den övergripande ansvarsutövningen (se rapport Granskning av kommunstyrelsens och nämndernas ansvarsutövande 2018)

Granskningen har utförts enligt god revisionsmetod för kommuner och landsting. Det innebär att granskningen planerats och genomförts ur ett väsentlighets- och riskperspektiv för

att i rimlig grad kunna bedöma om årsredovisningen i allt väsentligt ger en rättvisande bild. Med rättvisande bild menas att årsredovisningen inte innehåller fel som påverkar resultat och ställning eller tilläggsupplysningar på ett sätt som kan leda till ett felaktigt beslutsfattande. Granskningen omfattar därför att bedöma ett urval av underlagen för den information som ingår i årsredovisningen, d v s den utesluter inte att andra än här framförda brister kan förekomma.

Vår granskning omfattar inte intern kontroll i system och rutiner som genererar underlag till den finansiella rapporteringen.

Granskningen har introducerats genom kontakter och samplanering med kommunens ekonomikontor. Granskningen har utförts enligt god revisionssed med utgångspunkt i SKYREV:s utkast ”Vägledning för redovisningsrevision i kommuner och landsting”. Granskningen har skett genom intervjuer, dokumentgranskning och granskning av räkenskapsmaterial.

Vår granskning och våra synpunkter baseras på det utkast till årsredovisning som presenterades 2019-03-11. Kommunstyrelsen fastställer årsredovisningen 2019-03-26 och fullmäktige behandlar årsredovisningen 2019-04-09.

Rapportens innehåll har sakgranskats av redovisningschef.

1.2. Revisionskriterier

Granskningen av årsredovisningen innebär en bedömning av om rapporten följer:

- Kommunallagen (KL)
- Lag om kommunal redovisning (KRL)
- Rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning (RKR)
- Fullmäktiges beslutade mål om god ekonomisk hushållning

2. Granskningsresultat

2.1. Verksamhetens utfall, finansiering och ekonomiska ställning

2.1.1. Iakttagelser

Utveckling av kommunens verksamhet

I förvaltningsberättelsen redovisas samtliga väsentliga händelser som inträffat under räkenskapsåret under rubriken *Verksamhetens år*. Exempelvis nämns att det under året har pågått förberedelser för att från och med den 1 januari 2019 bilda en gemensam IT-nämnd för fem kommuner i länet; Tierp, Östhammar, Heby, Älvkarleby och Knivsta.

Av årsredovisningen framgår i viss omfattning den förväntade utvecklingen inom olika verksamheter. Kopplingen bör dock tydliggöras kring hur utvecklingen kommer att påverka kommunens ekonomi och prioriteringar inom olika områden.

Den obligatoriska redovisningen av sjukfrånvaro redovisas. Frånvaron redovisas för hela kommunen och per förvaltning samt specificerat för lång- och korttidsfrånvaro, män och kvinnor samt åldersindelad. I övrigt lämnar den personalekonomiska redovisningen ett flertal uppgifter om personalen i form av diagram och i text.

Förvaltningsberättelsen innehåller även information om andra förhållanden som har betydelse för styrning och uppföljning av verksamheten. Ekonomiska nyckeltal redovisas per verksamhet.

Gemensam förvaltningsberättelse

Förvaltningsberättelsen omfattar en beskrivning av den samlade kommunala verksamhetens organisation och verksamhet under rubriken drift- och investeringssamman drag samt i organisationsschema. Utifrån RKR:s rekommendation 8:2 *Sammanställd redovisning* kan avsnittet kompletteras med personalförhållanden och andra förhållanden av betydelse för styrning och uppföljning som exempelvis en bedömning av affärs- och marknadsrisker samt finansiella risker.

Investeringsredovisning

I förvaltningsberättelsen presenteras en lista över kommunens större investeringar samt en investeringsredovisning per kommunstyrelsen och kommunens olika produktionsområden. Årets investeringar redovisas samlat i förvaltningsberättelsen. Upplysningar om budgetavvikelser för större investeringar lämnas dock inte. Överensstämmelse med övriga delar i årsredovisningen finns. Årets investeringsbudget uppgick till 110,8 mnkr och förbrukade investeringsmedel per 31 december 2018 uppgår till 48,9 mnkr. Av det redovisade budgetöverskottet svarar Medborgarservice för 54,4 mkr. Av årsredovisningen framgår dock inte vad budgetavvikelsen beror på.

Från och med 2014 finns ett specifikt krav på komponentavskrivning av kommunens materiella anläggningstillgångar (RKR 11.4). I avsnittet redovisningsprinciper anges att anläggningar investerade från och med 2015, som består av flera komponenter med olika nyttjandeperioder delas upp och skrivs av för sig. Vidare anges att komponentavskrivning

ännu inte tillämpas på tillgångar investerade före 2015, vilket uppges bero på att den bedömda arbetsinsatsen för att göra detta bedöms överstiga nyttan då skillnaden för kostnader beräknas bli små. Någon beräkning av resultateffekten av att komponentavskrivning inte görs framgår inte av årsredovisningen, vilket vi anser vara otillräckligt i förhållande till god redovisningssed. Vi kan utifrån granskningen inte bedöma storleken på felet. Se även avsnitt Rättvisande räkenskaper.

Driftredovisning

Utfallet av kommunens driftverksamhet redovisas samlat i redovisningen samt uppdelat på nämnderna, kommunstyrelsen och de olika produktionsområdena. Kommunens verksamheter redovisar en samlad negativ budgetavvikelse för driftbudget om 30,4 mnkr. Av denna hänförs bl.a. -18 mnkr till individ och familjeomsorgen, -13 mnkr till förskoleverksamheten samt -10,6 mnkr till grundskoleverksamheten. Upplysningar om orsaker till produktionsområdenas budgetavvikelser lämnas.

Balanskravsresultat

Förvaltningsberättelsen innehåller en balanskravsutredning i enlighet med lagen om kommunal redovisning. Kommunen redovisar ett resultat enligt balanskrav om -33,3 mnkr och uppfyller alltså inte balanskravet. I förvaltningsberättelsen redovisas en plan för reglering av resultat enligt kommunallagen. Kommunen avser att reglera balanskravsresultatet justerat för årets jämförelsestörande post avseende kostnad för pensionsavsättning (PBF) för politiker som avgått under året. Resterande del av underskottet på -23,2 mnkr ska regleras via budgeterat resultat för 2019 på 13,4 mnkr och för 2020 på 20,8 mnkr. Av kommunallagen framgår att fullmäktiga kan besluta om att inte återställa ett underskott om det finns synnerliga skäl. Vi bedömer att den jämförelsestörande post som kommunen åberopar inte faller inom ramen för synnerliga skäl. Rådet för kommunal redovisning har tolkat synnerliga skäl som exempelvis åtgärder kommunen genomfört i syfte att få lägre kostnader kommande år, t.ex. kostnader för omstrukturering.

Balanskravsutredning:

Årets resultat	-30,4 mnkr
Avgår samtliga realisationsvinster	-2,9 mnkr
Resultat enligt balanskrav	-33,3 mnkr

Utvärdering av ekonomisk ställning

Förvaltningsberättelsen innehåller en utvärdering av ekonomisk ställning genom utvärdering av de finansiella målen.

2.1.2. Revisionell bedömning

Vi bedömer att årsredovisningen i allt väsentligt redogör för utfallet av verksamheten, verksamhetens finansiering och den ekonomiska ställningen.

Kommunen lever inte upp till kommunallagens krav på en ekonomi i balans och kommunen har ett underskott för året om -33,3 mnkr att återställa. Förvaltningsberättelsen innehåller i huvudsak den information som ska ingå enligt lag om kommunal redovisning och god redovisningssed. Avvikelse mot lag och god sed sker avseende komponentredovisning.

2.2. God ekonomisk hushållning

Kommunfullmäktige beslutade år 2015 att anta en ny vision för Tierps kommun. Visionen började gälla från och med 2016 och utifrån den har övergripande inriktningsmål samt fyra kommungemensamma mål utarbetats. I dokumentet *Plan för Tierps kommuns ekonomi och verksamhet 2018-2020* anges målen.

Det övergripande inriktningsmålet är enligt följande:

Tierp är en attraktiv, inkluderande och hållbar kommun med ekonomin i balans.

För perioden 2017-2019 har kommunfullmäktige fastställt kommungemensamma mål inom följande områden;

- Attraktivt
- Attraktivt och hållbart
- Inkluderande
- Ekologiskt hållbart

Enligt kommunens ekonomiska styrregler har kommunen tre finansiella mål som avser resultatnivå, finansiering av investeringar respektive soliditetsnivå.

2.2.1. Iakttagelser

Finansiella mål

I årsredovisningen görs en avstämning mot kommunens finansiella mål. Avstämningen presenteras i tabellen nedan:

Finansiella mål	Utfall 2018	Måluppfyllelse 2018
Kommunens resultat ska under planperioden uppgå till minst 1,5 procent av summan av skatteintäkter och generella statsbidrag.	Resultatet uppgår till -30,4 mnkr, vilket motsvarar ca -2,5 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag.	Målet uppnås ej.
Kommunen ska endast lånefinansiera stora och långsiktiga investeringar. Det vill säga där det är rimligt att kostnaderna för investeringarna ska bäras även av kommande generationer.	Ingen ökning av låneskulder har skett.	Målet uppnås.
Kommunens soliditet ska inte vara lägre än 40 procent och inte minska fler år än två år i rad.	Soliditeten är 40,5 procent.	Målet uppnås.

Av redovisningen framgår att två av de tre finansiella målen för 2018 uppnås.

Mål för verksamheten

Utöver de fyra kommungemensamma målen så har alla kommunens verksamheter egna mål för respektive verksamhet. I årsredovisningen redogörs för vilka aktiviteter som har

genomförts under året, i koppling till de fyra målområdena. Därefter presenteras bedömningar i tre olika tabeller:

- *Övergripande inriktningsmål och kommungemensamma mål 2017-2019.* Vad gäller dessa mål så lämnas endast en bedömning kring i vilken riktning kommunen rör sig i förhållande till målen. Bedömningen är att samtliga mål följer riktningen för att nå målen.
- *Mål utifrån den Regionala utvecklingsstrategin för Uppsala län (RUS).* Här anges sex mål, varav fyra bedöms följa riktningen för att uppnå målen, ett mål bedöms delvis följa utvecklingen och ett mål har en negativ utveckling.
- *Verksamhetsmål.* I årsredovisningen redovisas 42 verksamhetsmål. Av dessa mål bedöms 2 ej vara mätbara, 4 uppfyllda och 36 delvis uppfyllda. De mål som är uppfyllda återfinns inom följande verksamheter; Medborgarservice, Gemensam service, Kultur och fritid samt Gymnasieskola.

I årsredovisningen anges inte någon samlad bedömning avseende måluppfyllelsen. Detta har påpekats tidigare år.

2.2.2. Revisionell bedömning

Vi bedömer att årets resultat delvis är förenligt med fullmäktiges mål för god ekonomisk hushållning i det finansiella perspektivet. Två av de tre finansiella målen för 2018 är uppfyllda.

Vi bedömer att redovisningen av måluppfyllelsen av verksamhetsmålen fortfarande ger kommunfullmäktige begränsade möjligheter att bedöma måluppfyllelsen då kommunstyrelsen inte ger en sammanfattande bedömning av måluppfyllelsen. Vad gäller det övergripande inriktningsmålet och de kommungemensamma målen för 2017-2019 så visar redovisningen på en överlag positiv utveckling, för verksamhetsmålen är måluppfyllelsen sämre.

2.3. Nämndernas redovisning av sitt uppdrag (ansvarsutövande)

Av kommunallagen framgår att nämnderna ska redovisa till kommunfullmäktige hur de fullgjort sina uppdrag, samt att fullmäktige beslutar om omfattningen av redovisningen och formerna för den.

- Vidtar nämnden/styrelsen tillräckliga åtgärder för att styra, följa upp, kontrollera och rapportera tilldelat uppdrag?
- Är redovisat resultat för nämnden/styrelsen förenligt med fastställda mål?

I syfte att bedöma ovanstående har styrelsen/nämndernas strategiska budget, verksamhetsplaner, uppföljningar av ekonomi och verksamhet som redovisats i protokoll under året analyserats. Prövningen av ansvarsutövandet har skett utifrån kontrollmål.

Inom ramen för denna granskning har de i kommunstyrelsen ingående verksamheterna (utskotten) och nämnderna granskats avseende hur de fullgjort sina uppdrag under året.

Kommunstyrelsen och dess egen verksamhet samt verksamheterna inom utskotten:

- Arbete och omsorg
- Samhällsbyggnad
- Barn och ungdom

Nämnderna är Valnämnd, Jävsnämnd, IT-nämnd och Lönenämnd.

I övrigt har vi följt upp verksamhetsberättelserna utifrån nedanstående punkter:

- Målen för verksamheten samt graden av måluppfyllelse
- Uppdrag under strategiska målområden och verksamhetsområden samt redovisning av dessa
- Analys av orsaker till redovisad budgetavvikelse och genomförda åtgärder utifrån genomförd budgetuppföljning
- Nyckeltal eller verksamhetsmått som beskriver verksamhetens produktivitetsutveckling
- Prognossäkerhet
- Riskhantering och intern kontroll
- Vidtar nämnden/styrelsen tillräckliga åtgärder för att styra, följa upp, kontrollera och rapportera tilldelat uppdrag?
- Är redovisat resultat för nämnden/styrelsen förenligt med fastställda mål?

Metod och avgränsning

Analys av strategisk budget, verksamhetsplaner, uppföljningar av ekonomi och verksamhet samt protokoll m.m. Prövning av ansvarsutövandet sker utifrån kontrollmål.

Bedömning och iakttagelser

Vi bedömer att verksamhetsberättelserna innehållsmässigt i stora drag är utformade i enlighet med kommunens generella anvisningar samt i allt väsentligt ger en rättvisande bild av utfallet för de olika verksamhetsområdena i förhållande till kommunfullmäktiges budget och uppdrag.

En mall har utarbetats för nämndernas och respektive verksamhetsområdes verksamhetsberättelse, vilket möjliggör att verksamhetsberättelserna i huvudsak är enhetliga. Viss variation förekommer vad gäller disposition och sammanfattande beskrivningar i löpande text. Hur driftsredovisningen presenteras skiljer sig åt, vilket delvis kan motiveras av verksamheternas olika karaktär.

Det är fortfarande angeläget att komma till rätta med den ekonomiska obalans som finns i verksamheterna, och det är därför positivt att detta utvecklingsområde presenteras på ett transparent sätt, då såväl underskott som överskott förklaras i verksamhetsberättelserna.

Kommunens generella anvisningar

Följsamheten till de centrala anvisningarna bedöms i stort vara tillfredsställande. Det

finns variationer då vissa verksamhetsberättelser är mer utförliga än andra, denna variation skulle kunna ha sin förklaring i att det genomförs olika mängd verksamhet.

I samband med möten med kommunstyrelsen och utskotten har bl.a. ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat och måluppfyllelse diskuterats.

Målen för verksamheten samt graden av måluppfyllelse

Måluppfyllelsen redovisas i styrkort utifrån vision, strategiska utvecklingsområden och övergripande mål. Årets verksamhet analyseras därefter utifrån perspektiven kund, process, medarbetare och ekonomi. Vi bedömer att verksamheterna i huvudsak har redovisat sin måluppfyllelse i enlighet med anvisningarna, men att det varierar mellan nämnd hur redovisningen/bedömningen av måluppfyllelsen görs, detta då samtliga nämnder inte har antagna styrkort med övergripande mål. Det lämnas inte någon samlad bedömning kring nämndernas/verksamheternas måluppfyllelse för året.

I verksamhetsberättelserna redovisas måluppfyllelsen på olika sätt och utifrån olika formulerade bedömningsskalor: ”god, delvis, låg” och ”ja, delvis, nej”.

Uppföljning av strategier för att uppnå målen

Här redovisas både aktiviteter och strategier för att nå målen.

Analys av orsaker till redovisad budgetavvikelse och genomförda åtgärder

Analys av det ekonomiska resultatet och orsakerna till budgetavvikelser finns redovisade i majoriteten av verksamhetsberättelserna. Kvaliteten i analyserna varierar dock. Det ges inte någon samlad bild av hur kommunen har arbetat med åtgärdsplaner med anledning av det prognostiserade underskottet.

Nyckeltal eller verksamhetsmått

Vi anser att det är viktigt att nyckeltal och verksamhetsmått redovisas som beskriver verksamhetens produktivitetsutveckling. I årsredovisningen anges mått för sjukfrånvaro och antal årsarbetare.

Prognossäkerhet

Jämfört med prognosen i delårsbokslutet har resultatet försämrats med 2,8 mnkr, från -27,6 mnkr till -30,4 mnkr. Några av de största skillnaderna mellan lämnad prognos i delårsrapporten och faktiskt utfall redovisas av medborgarservice, kultur och fritid samt grundskolan.

Sammantaget kan vi konstatera att prognossäkerhet inte i alla delar har varit tillfredsställande under 2018, varför kvalitén i budgetutfallsprognoserna ytterligare behöver utvecklas på nämnds- och verksamhetsnivå då prognossäkerheten är ett viktigt styrmedel.

Intern styrning och kontroll

Under 2017 fastställde kommunfullmäktige riktlinjer för och insyn i kommunens verksamhet¹. Någon redovisning av detta eller uppföljning av internkontroll har inte redovisats i varken årsredovisningen eller någon av verksamhetsberättelserna.

¹ Fastställd i kommunfullmäktige § 72 som gäller fr o m 2017-10-01 t o m 2020-12-31

Vidtar nämnden/styrelsen tillräckliga åtgärder för att styra, följa upp, kontrollera och rapportera tilldelat uppdrag?²

Efter genomförd översiktlig granskning av nämndernas ansvarsutövande 2018 bedömer vi att Kommunstyrelsen och IT-nämnden delvis har vidtagit tillräckliga åtgärder för att styra, leda, följa upp, kontrollera och rapportera tilldelat uppdrag. Vi bedömer att Lönenämnden i huvudsak har vidtagit tillräckliga åtgärder.

Vi konstaterar i vår övergripande granskning att det finns fastställda dokument för Kommunstyrelsens och nämndernas styrning och ledning så som verksamhetsplaner och budget. I Kommunstyrelsens och nämndernas styrkort bryts kommunens övergripande mål ned till perspektiv, strategier och mått/målvärde. Kommunstyrelsen har en löpande verksamhetsrapportering men vi noterar att styrelsen endast erhåller ekonomisk rapportering vid två tillfällen under året. Med anledning av kommunens ekonomiska situation med tillhörande besparingsförslag vore en mer kontinuerligt rapportering i form av exempelvis månadsrapporter att rekommendera.

Brister finns, bland annat vad gäller Kommunstyrelsens budgetföljsamhet. Under 2018 har ett flertal budgetavvikelser redovisats. Inför år 2019 har en internkontrollplan antagits för kommunen, men under 2018 har inte någon uppföljning av internkontroll redovisats. Vi bedömer att Kommunstyrelsen för sin egen verksamhet behöver följa upp att verksamhetens arbete med att följa budget är tillfredsställande samt säkerställa att det finns internkontrollplaner som anger hur verksamhetens samt nämndernas internkontrollarbete ska fortgå.

Är redovisat resultat för nämnden styrelsen förenligt med fastställda mål?³

Efter genomförd översiktlig granskning av nämndernas ansvarsutövande 2018 bedömer vi att redovisat resultat för Kommunstyrelsen och IT-nämnden delvis är förenligt med fastställda mål. Vi bedömer att redovisat resultat för Lönenämnden är förenligt med fastställda mål.

2.3.1. Revisionell bedömning

Vi bedömer att verksamhetsberättelserna innehållsmässigt i huvudsak överensstämmer med kommunstyrelsens generella anvisningar samt i allt väsentligt ger en rättvisande bild av utfallet för de olika verksamhetsområdena i förhållande till kommunstyrelsens budget och uppdrag. Följsamheten till de centrala anvisningarna bedöms i stort vara tillfredsställande. Det finns variationer då vissa verksamhetsberättelser är mer utförliga än andra, denna variation skulle kunna ha sin förklaring i att det genomförs olika mängd verksamhet.

2.4. Rättvisande räkenskaper

2.4.1. Iakttagelser

Resultaträkning

Resultaträkningen är i allt väsentligt uppställd enligt KRL 5.1 och omfattar tillräckliga noter. Resultaträkningen redovisar i allt väsentligt samtliga kommunens intäkter och

² I den ansvarsutövande granskningen för 2018 har Kommunstyrelsen, IT-nämnden och Lönenämnden ingått.

³ I den ansvarsutövande granskningen för 2018 har Kommunstyrelsen, IT-nämnden och Lönenämnden ingått.

kostnader för året samt hur det egna kapitalet har förändrats under räkenskapsåret. Jämförelse med föregående år lämnas för varje delpost.

Årets resultat är negativt och uppgår till 30,4 mnkr. Resultat medför därför en negativ avvikelse mot budget med ca 50,4 mnkr. Resultatet är 34,4 mnkr lägre än föregående år. I jämförelse med föregående år har verksamhetens nettokostnader ökat med 65,3 mnkr. Av lämnade upplysningar framgår orsakerna till ökningen.

Resultaträkning (mnkr)	Utfall 2018	Budget 2018	Budget-avvikelse	Utfall 2017
Verksamhetens intäkter	309,7	319,7	-10	325,4
Verksamhetens kostnader	-1 510,7	-1 467,2	-43,5	-1 445,4
Avskrivningar	-35,9	-32,2	-3,7	-39,3
Verksamhetens nettokostnader	-1 236,9	-1 179,7	-57,2	-1 159,2
Skatteintäkter	841,6	842,8	-1,2	826,7
Generella statsbidrag och utjämning	361,2	359,5	1,7	335,6
Finansiella intäkter	9,8	3,4	6,4	6,4
Finansiella kostnader	-6,1	-5,9	-0,2	-5,5
Årets resultat	-30,4	20	-50,4	4

Balansräkning

Balansräkningen är i allt väsentligt uppställd enligt KRL och omfattar tillräckligt med noter. Balansräkningen redovisar i allt väsentligt kommunens tillgångar, avsättningar och skulder per balansdagen. Balansposterna existerar, är fullständigt redovisade, rätt periodiserade samt har värderats enligt principerna i KRL. Vi noterar dock följande:

- Från och med 2014 finns ett specifikt krav på komponentavskrivning av kommunens materiella anläggningstillgångar (RKR 11.4). I avsnittet redovisningsprinciper anges att anläggningar investerade från och med 2015, som består av flera komponenter med olika nyttjandeperioder delas upp och skrivs av för sig. Vidare anges att komponentavskrivning ännu inte tillämpas på byggnader investerade före 2015, vilket uppges bero på att den bedömda arbetsinsatsen för att göra detta bedöms överstiga nyttan då skillnaden för kostnader beräknas bli små. Någon beräkning av resultateffekten av att komponentavskrivning inte görs framgår inte av årsredovisningen, vilket vi anser vara otillräckligt i förhållande till god redovisningssed. Vi kan utifrån granskningen inte bedöma storleken på felet, men vi noterar att det är en avvikelse från RKR 11.4.
- *Avsättning för återställande av deponier* uppgår till 7,5 mnkr. Avsättning görs utifrån de överskott som redovisas i verksamheten och beräkningen har inte nuvärdesberäknats. Enligt RKR:s rekommendation 10.2 avsättningar och ansvarsförbindelser framgår att en avsättning ska göras med det belopp som är den bästa

uppskattningen av det som krävs för att reglera den befintliga förpliktelsen på balansdagen. Där effekt av när i tiden betalning sker är väsentlig, ska avsättningen utgöras av nuvärdet av de utbetalningar som förväntas krävas för att reglera förpliktelsen.

- *Exploateringsverksamhet*, kommunen har under 2018 exploaterat tomtmark och balansposten uppgår till 13,5 mnkr. Det finns inga dokumenterade riktlinjer eller rutiner för redovisning och matchning av intäkter och kostnader för denna verksamhet. Vi kan utifrån granskningen inte bedöma om redovisningen är korrekt men bedömer att resultatfelet inte bör vara materiellt. Vi har dock kunnat stämma av större projekt mot exploateringsverksamheten.
- Kundfordringar innehåller förfallna fordringar överstigande 6 månader. Ingen reservering för kundförluster har gjorts.

Kassaflödesanalys

Kassaflödesanalysen är i allt väsentligt uppställd enligt gällande rekommendation. Den omfattar tillräckligt med noter. Överensstämmelse med övriga delar av årsredovisningen finns.

Sammanställda räkenskaper

De sammanställda räkenskaperna är uppställda jämte kommunens räkenskaper och omfattar motsvarande noter. Uppställningen följer god redovisningssed.

Konsolideringen innefattar samtliga de företag som enligt kraven i RKR:s rekommendation 8.2 Sammanställd redovisning ska ingå. Eliminering av koncerninterna poster har i allt väsentligt utförts.

Den sammanställda redovisningen ska innehålla särskilda upplysningar om ekonomi och verksamheten vilket bl.a. redovisas under rubrikerna ”De kommunala bolagen” och ”Framtidsbedömning” samt i noten ”koncerninterna förhållanden”. Vi menar att de särskilda upplysningarna även bör innehålla personalförhållanden och andra förhållanden för styrning och uppföljning som exempelvis bedömning av affärs- och marknadsrisker samt finansiella risker. En betydande del av kommunens tillgångar och verksamhet finns i de helägda dotterbolagen. I förvaltningsberättelsen finns en redogörelse per bolag om vilken verksamhet som bedrivits under 2018. I slutet av årsredovisningen finns en tabell med mäte- och nyckeltal för bolagen. I förvaltningsberättelsens övriga delar saknas uppgift om den samlade koncernens verksamhet. Av RKR:S rekommendation 8.2 Sammanställd redovisning framgår att den gemensamma förvaltningsberättelsen ska innehålla en översikt över utvecklingen av kommunens samlade verksamhet, d.v.s. inkl. bolagen. Detta saknas till stora delar i förvaltningsberättelsen i årsredovisningen för Tierps kommun. Ett exempel på detta är den finansiella analysen som endast omfattar kommunen. En helt annan bild av resultat- och ställning skulle erhållas om kommunkoncernen togs med i analysen. T.ex. har soliditeten sjunkit från 20,6% till 18,0 %, jämfört med kommunens soliditet på 40%. Till skillnad från kommunen har de långfristiga skulderna ökat med 188 mkr.

För två av dotterbolagen, Tierps Fjärrvärme AB och Tierps Energi & Miljö AB, saknas reviderade årsredovisningar. Konsolideringen har baserats på preliminära resultat och balansräkningar. Det bör dock inte bli några väsentliga förändringar i dessa enligt huvudan-

svarig revisor. Vi rekommenderar att rutiner för styrning och uppföljning av rapportering från dotterbolagen ses över samt att överenskomna tidplaner följs.

Tilläggsupplysningar och redovisningsprinciper

Att tillräckliga tilläggsupplysningar lämnas i tillräcklig omfattning i årsredovisningen tillsammans med redogörelse för tillämpade redovisningsprinciper är viktigt och innebär att:

- Tillämpade redovisningsprinciper beskriver varje särskild redovisningsprincip som årsredovisningens intressenter måste känna till för att rätt förstå årsredovisningens innehåll.
- Viktiga uppgifter och poster i förvaltningsberättelse, resultat- och balansräkning samt kassaflödesrapport specificeras och preciseras i notupplysningar som krävs i KRL respektive RKR:s rekommendationer samt god redovisningssed i övrigt.

Vi menar att årsredovisningen i huvudsak lämnar i huvudsak tillräckliga tilläggsupplysningar och redogör för tillämpade redovisningsprinciper. Följande väsentliga avvikelser från god redovisningssed har noterats:

Rekommendation m.m.	Efterlevnad	Avvikelse
RKR 8.2 Sammanställd redovisning	Delvis	Särskilda upplysningar om ekonomi och verksamhet kan kompletteras med personalförhållanden och andra förhållanden av betydelse för styrning och uppföljning som exempelvis en bedömning av affärs- och marknadsrisker samt finansiella risker.
RKR 10.2 Avsättning för depojer	Delvis	Nuvärdesberäkning har inte gjorts.
RKR 11.4 Redovisning av materiella anläggningstillgångar	Delvis	Enligt rekommendationen ska kommunen från och med räkenskapsåret 2014 tillämpa så kallad komponentavskrivning. Anläggningar investerade från och med 2015, som består av flera komponenter med olika nyttjandeperioder delas upp och skrivs av för sig. Komponentavskrivning har dock ännu inte tillämpats på tillgångar investerade före 2015, vilket uppges bero på att den bedömda arbetsinsatsen för att göra detta bedöms överstiga nyttan då skillnaden för kostnader beräknas bli små. Någon beräkning av resultateffekten av att komponentavskrivning inte görs framgår inte av årsredovisningen, vilket vi anser vara otillräckligt i förhållande till god redovisningssed. Vi kan utifrån granskningen inte bedöma storleken på felet, men vi noterar att det är en avvikelse från RKR 11.4.

2.4.2. Revisionell bedömning

Vi bedömer att räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande. Räkenskaperna är upprättade enligt god redovisningssed. Vi noterar dock följande:

- Från och med 2014 finns ett specifikt krav på komponentavskrivning av kommunens materiella anläggningstillgångar (RKR 11.4). I avsnittet redovisningsprinciper anges att anläggningar investerade från och med 2015, som består av flera komponenter med olika nyttjandeperioder delas upp och skrivs av för sig. Vidare anges att komponentavskrivning ännu inte tillämpas på byggnader investerade före 2015, vilket uppges bero på att den bedömda arbetsinsatsen för att göra detta bedöms överstiga nyttan då skillnaden för kostnader beräknas bli små. Någon beräkning av resultateffekten av att komponentavskrivning inte görs framgår inte av årsredovisningen, vilket vi anser vara otillräckligt i förhållande till god redovisningssed. Vi kan utifrån granskningen inte bedöma storleken på felet, men vi noterar att det är en avvikelse från RKR 11.4.
- I likhet med tidigare år observerar vi att det ur anläggningsregistret är svårt att få fram anskaffningsvärden för enskilda investeringar då endast nettovärden redovisas.
- *Avsättning för återställande av deponier* uppgår till 7,5 mnkr. Avsättning görs utifrån de överskott som redovisas i verksamheten och beräkningen har inte nuvärdesberäknats. Enligt RKR:s rekommendation 10.2 avsättningar och ansvarsförbindelser framgår att en avsättning ska göras med det belopp som är den bästa uppskattningen av det som krävs för att reglera den befintliga förpliktelsen på balansdagen. Där effekt av när i tiden betalning sker är väsentlig, ska avsättningen utgöras av nuvärdet av de utbetalningar som förväntas krävas för att reglera förpliktelsen.
- *Exploateringsverksamhet*, kommunen har under 2018 exploaterat tomtmark och balansposten uppgår till 13,5 mnkr. Det finns inga dokumenterade riktlinjer eller rutiner för redovisning och matchning av intäkter och kostnader för denna verksamhet. Vi kan utifrån granskningen inte bedöma om redovisningen är korrekt men bedömer att resultatfelet inte bör vara materiellt. Vi har dock kunnat stämma av större projekt mot exploateringsverksamheten.
- Kundfordringar innehåller förfallna fordringar överstigande 6 månader. Ingen reservering för kundförluster har gjorts.

2019-04-04

Carin Hultgren
Uppdragsledare

Peter Alm
Projektledare